

RIIGIKOGU

4. istungjärk. **Protokoll nr. 87 (24).**

1921. a.

Sisu: 1. Päewakorra kinnitamine. — 2. Riigikogu Juhatuseteadaanne komisjonidesse antud seaduseelnõude kohta. — 3. Seadus kaitsewäe teenistusse wõtmise ja kaitsewäe teenistusest wabastamise kohta 1921 ja 1922 aastal — redaktsioon — vastu wõetud. — 4. Seadus Liiwimaa linnade hüpoteeegi seltsi põhikirja muutmise kohta — I. lugemisel vastu wõetud. — 5. Seadus Eesti demokraatliku wabariigi ja Ukraina sotsialistliku nõukogude wabariigi wahel tehtud lepingu ja sellele lepingule juurelisatud täiendawa kokkuleppe kinnitamise kohta — päewakorrast ära wõetud. — 6. Seadus riigi keskasutuste 1921 a. krediitide lõpetamise ja riigi wõlauskujate arwete õiendamise kohta — I. lugemisel vastu wõetud. — 7. Seadus kaubandus- tööstusministeeriumi 1921 a. kulude-eelarwe muutmise asjus — I. lugemisel vastu wõetud. — 8. Seadus teedeministeeriumi 1921 a. kulude-eelarwe muutmise kohta — I. lugemisel vastu wõetud. — 9. Seadus kohtuministeeriumi 1921 a. korraliste kulude eelarwe muutmise kohta — I. lugemisel vastu wõetud. — 10. Seadus tollide ja teiste sisse- ja wäljawoomaksude kohta — I. lugemisel vastu wõetud. — 11. Seadus siseministeeriumile 500.000 marga suuruse krediidi määramise kohta Riigikogu esimehe korteri sisseseadete täiendamiseks — I. lugemisel vastu wõetud. — 12. Seadus 1922 a. eelarwe-summade tarwitamise kohta kunni 1922 a. eelarwe kinnitamiseni — II. lugemisel vastu wõetud. — 13. Seadus riigi 1921 a. korralise ja erakorralise eelarwe suurendamise kohta põllutöö- ja kaubandus- tööstusministeeriumi alal — I. lugemisel vastu wõetud. — 14. Seadus Riigikogu 1921 a. eelarwe muudatuste kohta — II. lugemisel vastu wõetud. — 15. Seadus omawalitsuste heaks nende 1921 a. puudujääkide katmiseks wõetawate maksude kohta — II. lugemisel vastu wõetud. — 16. Koosoleku lõpetamine ja järgmise koosoleku aja ära määramine.

Riigikogu koosolek 13. detsembril 1921. a. k. 5 p. 1. Toompea lossi Walges saalis.

Kokku on tulnud 74 Riigikogu liiget.

Koosolekut juhatab Riigikogu esimees

J. Kukk ja wahepeal abiesimees **K. Wirma**.
Sekretääri kohal sekretäär **A. Tupits**.
Walitsuse lauas: rahaminister **G. Westel**.

Koosolek algab kell 5.10 min. p. l.

1. Päewakorra Juhataja J. Kukk:
kinnitamine. Awan Riigikogu koosoleku. Ettepanekuid päewakorra muutmiseks wõi täiendamiseks ei tehta. Panen päewakorra sel kujul, nagu ta Riigikogu Juhatuseteadaanne poolt ette on pandud, hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda. Sellega on päewakord vastu wõetud.

Sekretääril on sõna teadaandmiseks komisjonidesse antud seaduseelnõude kohta.

2. Juhatuseteadaanne komisjonidesse antud seaduseelnõude kohta. Sekretäär **A. Tupits** (loeb): Seaduseelnõu põllutööstusministeeriumi 1921 a. korralise eelarwe osalise muutmise kohta — rahaasjanduse komisjoni.

2) Seaduseelnõu haridusministeeriumi korraliste kulude eelarwe muudatuste kohta — rahaasjanduse komisjoni.

3) Seaduseelnõu teedeministeeriumi 1921 a. korraliste kulude eelarwe muutmise kohta — rahaasjanduse komisjoni.

4) Seaduseelnõu Piirissaare 1921 a. tuleõnnetutele abiandmise kohta — rahaasjanduse komisjoni.

5) Seaduseelnõu töö- hoolekandeministeeriumi 1921 a. korraliste kulude eelarwe peat. III §§ 1 ja 26 muudatuste kohta — rahaasjanduse komisjoni.

Juhataja **J. Kukk:** Riigikogu läheb esimese päewakorra-punkti juure.

3. Seadus kaitsewäe teenistusse wõtmise ja kaitsewäe teenistusest wabastamise kohta 1921/1922 a. Redaktsiooni komisjoni aruandja **A. Jürgenstein:** Redaktsiooni komisjon paneb ette kinnitada seadus kaitsewäke teenistusse wõtmise ja kaitsewäe teenistusest wabastamise kohta 1921 ja 1922 aastal — järgmiste redaktsiooniliste parandustega.

(Loeb): 1. seaduse pealkiri: „seadus kaitsewäe teenistusse wõtmise ja wabastamise kohta“ muuta: „Seadus kaitsewäke teenistusse wõtmise ja kaitsewäe teenistusest wabastamise kohta.“

Juhataja **J. Kukk:** Ma panen siis selle redaktsiooni komisjoni paranduse hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda. Sellega on parandus vastu wõetud.

Aruandja A. Jürgenstein: Seaduses on igalpool võetud tarwitusele sõna „par.“ ja mõnikord veel „par. par.“. Komisjoni nimel panen mina ette igas paragrahwis „par.“ asemele võtta märk „§“.

Juhataja J. Kukk: Panen redaktiooni komisjoni paranduse hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda. Sellega on parandus wastu võetud.

Aruandja A. Jürgenstein: Panen ette § 1 wiimane lausepool „millest ajast nad ka loetakse tegelikus sõjawäeteenistuses“ muuta järgmiselt: „missugusest ajast nad ka loetakse sõjawäeteenistuses olijateks.“

Juhataja J. Kukk: Panen redaktiooni komisjoni paranduse hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda. Sellega on parandus wastu võetud.

Aruandja A. Jürgenstein: Paragrahw teise esimeses reas on öeldud „tähendatud tähtaja“. Selle asemel panen mina ette lugeda „märgitud tähtaja“.

Juhataja J. Kukk: Panen redaktiooni komisjoni paranduse hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda. Sellega on parandus wastu võetud. Ühtlasi on sellega kogu seaduse kohta tehtud parandused wastu võetud. Riigikogu läheb järgmise punkti juure.

4. Seadus Liiwimaa linnade hüpoteeği seltsi põhikirja muutmise kohta I lugemisel. Üleüldise komisjoni aruandja **J. Bergman:** Liiwimaa linnade hüpoteeği seltsi põhikirja § 39-da järele loetakse seltsi wolinikkude koosolekud otsusewõimulisteks ainult siis, kui mitte vähem kui $\frac{2}{3}$ wolinikkude üleüldisest arwust koosolekule on ilmunud. Nüüd, kus end. Lõuna-Liiwimaa, mille linnadesse Liiwimaa linnade hüpoteeği seltsi tegewus ka ulatas, Läti wabariiki kuulub, ei ole seltsil tegelikult võimalik niisuguseid wolinikkude koosolekuid kokku saada, mis otsusewõimulised oleksid. See teeb ärawõitmata takistusi seltsi jookswale tegewusele. Peale selle on tarwidus seltsi põhikirja ajakohaselt muuta wõi kogu seltsi tegewust lõpetada, mis ilma wolinikkude koosoleku otsuseta ja ühtlasi laenuwõtjate peakoosoleku kinnitusega wõimatu. Seaduses ja põhikirjas ei ole rahaministeriumile ega mõnele teisele administratiiwõimule õigust antud wolinikkude koosolekuid, mis põhikirja järele otsuse-

wõimulised ei ole, omalt poolt otsusewõimulisteks tunnistada. Niisugusel korral ei jää muud üle, kui Liiwimaa linnade hüpoteeği seltsi põhikirja juhatuse soovil seadusandlisel teel nii muuta, et see seltsi edaspidist tegewust ja arenemist võimaldaks. Sellepärast panen mina üleüldise komisjoni nimel ette Liiwimaa linnade hüpoteeği seltsi põhikirja, mis endise Wene riigi rahaministri poolt 6. märtsil 1884 a. kinnitatud, muuta järgmiselt:

§ 39-da esimest osa loetakse:

Wolinikkude koosolek loetakse otsusewõimuliseks koosolekule ilmunud wolinikkude arwu peale vaatamata.

§ 40-da wiimane osa wälja jätta.

Teen ettepaneku seda seaduseelnõu esimesel lugemisel wastu võtta.

Juhataja J. Kukk: Ma panen siis üleüldise komisjoni ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda. Sellega on seaduseelnõu esimesel lugemisel wastu võetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juure.

5. Seadus Eesti demokraatliku wabariigi ja Ukraina sotsialistliku nõukogude wabariigi wahel tehtud lepingu ja sellele lepingule juurelisatud täiendawa kokkuleppe kinnitamise kohta.

punkt juure.

6. Seadus riigi keskasutuste 1921 a. krediitide lõpetamise ja riigi wõlauskujate arwete õiendamise kohta I lugemisel.

Selle seaduseelnõu wõtab Riigikogu juhatatus päewakorrast ära, kuna kõik Riigikogu liikmed ei ole paljundatud eksemplaari sellest seaduseelnõust kätte saanud. Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juure. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **O. Strandman:** Teoreetiliselt lähewad arwamised selle kohta lahku, kuidas toimetada nende eelmise aasta krediitidega, mis veel ära kulutatud ei ole, ja mis kulutatud on, aga mille eest veel raha ära makstud ei ole. Ühed arwawad, et 1. jaanuaril tuleb riigikassa kinni panna ja kui mõned kulud tehtud on, mille jaoks krediiti oli määratud, aga mis veel wälja antud ei ole, siis tulewad need kulud uude eelarwesse üles võtta. Teised arwawad, et neid krediite, mis lubatud on, wõib ka peale selle, kui eelarwe-aasta juba möödas on,

tarwitada. Ma ei taha nende teoreetiliste arvamiste juures lähemalt peatada. Eesti wabariigis pandi läinud aastal maksuma nõndanimetatud kassa süsteem, mille järele 1. jaanuaril kõik krediitid suluti. Täna on aga walitsuse poolt uus seaduseelnõu ette pandud, milles segasüsteem maksmas on. Nii ei ole walitsus esimese ega teise süsteemi juure jäänud. Põhimõttelikult on uues seaduses 1. jaanuarist saadik küll eelmise aasta krediitide tarwitamine lõppenud, kuid nende krediitide kohta, kus kulud tehtud on, aga kus weel raha wälja antud ei ole, on walitsusel õigus antud wõlauskujate — krediitorite — nimekirjad kokku seada. Wõlauskujate rahuldamiseks määratakse rahaministri poolt wanadest krediitidest tarwilikud summad. Rahaasjanduse komisjonis oli seaduseelnõu arutamisel ja komisjon tegi eelnõus mõned muudatused, nii et seadust sellel kujul, nagu ta siin praegu ette pandud, üheks aastaks maksuma wõib panna. Selle küsimuse lõpulik otsustamine tuleb siis, kui Riigikogu riigi eelarwe-seaduse läbiwaatamisele asub. Kõike seda tähele pannes, teen ettepaneku seaduseelnõu I-sel lugemisel wastu wõtta.

Juhataja **J. Kukk**: Panen komisjoni ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei ole keegi. Seaduseelnõu riigi keskasutuste 1921 aasta krediitide lõpetamise ja riigi wõlauskujate arwete õiendamise kohta on seega I lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juure.

7. Seadus kaubandus-tööstusministeeriumi 1921 aasta kulude-eelarwe muutmise asjus I lugemisel.

korralliste kulude eelarwes on suuremad ülejäägid olemas, kuna aga erakorralliste kulude eelarwes puudujääke ette tuleb. Kaubandus-tööstusministeeriumi poolt on walitsuse kaudu ülejäägid teatatud, mis korralliste kulude eelarwes wälja teewad 7.933.900.— Sellest summast on korralliste kulude eelarwesse üles wõetud 2.710.900.— Ülejäänud summa — 5.223.000.— tuleks ministeeriumi erakorralliste kulude eelarwesse peat. IV § 1 ja 2 alla üles wõtta.

Nende paragrahwide all on mereasjanduse peawalitsuse ehitusosakonnal suuremad puudujäägid, mis on tekkinud peajasjalikult Tallinna läänemuuli ehitamisel. Rahaasjanduse komisjoni nimel teen ettepaneku seaduseelnõu I lugemisel wastu wõtta. Toonitan, et siin on tegemist ainult üksikute krediitide ümberpaigutamisega, mis on tingitud puudujääkidest üksikutes paragrahwides.

Juhataja **J. Kukk**: Panen seaduseelnõu hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei ole keegi. Seega on seaduseelnõu kaubandus-tööstusministeeriumi 1921 a. kulude-eelarwe muutmise kohta I lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juure.

8. Seadus teedeministeeriumi 1921 aasta kulude-eelarwe muutmise kohta I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. Wirma**: Austatud Riigikogu liikmed! See seaduseelnõu oli juba kord Riigikogus arutamisel. Siis nõuti lisakrediiti nende töö kulude katmiseks, mis siin ettepanend eelarwes näha ja mis peajasjalikult on ära kulutatud uute teede ja sildade ehitamiseks. Tol korral asja koha peal järele waadates, leidis komisjon, et teedeministeeriumi maanteede ja weeteede walitsuse 1921 aasta eelarwes on wõimalik teha mõnesuguseid krediitide ümberpaigutusi. Muuseas leidis komisjon, et selles eelarwes ei olnud mitte kõik kulud üles antud, mida ametkond oli ära kulutanud. Nõnda wõiks arwata, et lisa-eelarwet tuleb weel üks kord läbi waadata ja krediitide asjus uuesti otsuseid teha. Sellepärast wõttis Wabariigi Walitsus tähendatud lisa-eelarwe ümbertöötamiseks tagasi.

Nüüd waadati käesolew krediidinõudmine komisjoni poolt uuesti läbi, kus selgus, et ettepanend seaduseelnõu on ametkonna tegelikkude kuludega kokkukõlas kokku seatud. Peab ütleva, et nende seletuste peale waatamata, mis Riigikogule sisse on antud ja kus kõiksugu wabandawad põhjused on ette toodud, nagu tööjõudude ja materjaalide kallinemine jne., ei saa tähendamata jätta, et ametkond „Riigi Teatajas“ wäljakuulutatud eelarwe wastu küllalt tähepanelik ei ole olnud. Selles asjas juhtis rahaasjanduse komisjon ametkonna tähepanu selle peale, et amet-

kond niisuguseid kulusid teha ei tohi, mis eelarwes ette ei ole nähtud. Ametkond loodab, et wahest tulewikus, kui eelarwe on waremalt sisse antud, neil kergem on krediitide üleminekuid ära hoida.

Peale selle on Wabariigi Walitsuse poolt nüüd leitud teedeministeeriumi eelarwes niisugune kulude osa, mida tänawu aasta ei saa ära tarwitatud, s. o. Saaremaa raudtee ehitamiseks määratud krediit, mida walitsus 1921 aastal teatud põhjustel ära tarwitada ei saa ja see krediit on nüüd ette pandud maanteede ametkonna poolt tegelikult tehtud kulude katteks. Nõnda on siis teedeministeeriumi eelarwe ühes Saaremaa raudtee ehitamise kuludeks lubatud krediidiga vähendatud 24 miljoni 169 marga wõrra. Kulude katmiseks aga, mis ametkonnas on tehtud, tähendab teede parandamiseks jne. ära kulutatud, tuleksid krediidid suurendada 20 miljoni 559 tuhande 700 marga wõrra. Neid asju üksikasjaliselt rahaasjanduse komisjonis läbi kaaludes, teeb rahaasjanduse komisjon Riigikogule ettepaneku, krediitide ümberpaigutamist teedeministeeriumi eelarwe alal wastu wõtma.

J. Piiskar (is.): Selle ettepaneku seletuskirjas on öeldud, et lisakrediidi summad on tegelikult ära kulutatud. See küsimus sunnib ligemalt waatama, mille peale need summad on kulutatud. Kui sellest küljest waadata, siis ei saa kuidagi leppida aruandja wäitega — puudusi on olnud, kuid nende summade kulutamisel tehtud puudused on wabandatawad. Kui niiwiisi ütelda ja sellele seisukohale asuda, siis tähendaks see teiste sõnadega, et eelarwet olemas ei ole ja ametkond toimetab nii, kuidas heaks arwab. Mis tarwis siis eelarwe üleüldse on wastu wõetud? Tähendab ju ametkond ise oma seletuskirjas, et 1921 a. eelarwe hilja kokku on seatud — alles juulikuus. See asjaolu oleks pidanud hoopis wastupidisele seisukohale wiima, — ametkonnal oleks pidanud selge olema, et ta eelarwes üleswõetud krediitidega mitte läbi ei saa ja oleks pidanud enne lõpulikku eelarwe wastuwõtmist teatawaid parandusi ette wõtma. Juulikul seda aga tarwilikuks ei peetud, tähendab ametkonnal oli ükskõik, missugune eelarwe wastu wõeti, ehk kas teda üleüldse wastu wõetud oleks. Oma seletuskirjas tähendab ametkond, nagu oleks asi kõige paremas korras, et peale selle on maanteede ja sise-miste weeteede krediitides mõnesugused

ümberpaigutamised tehtud, s. o. raha on teiste tööde peale, mis mitte eelarwes ette nähtud ei olnud, wälja antud. Ma küsisin, missuguse seaduse põhjal on see ametkond enesele õiguse wõtnud tarwitada krediitide teiste tööde peale, kui eelarwes ette nähtud. Minu arwates on siin tegemist kõige suurema seaduserikkumisega. Niisuguste asjade järele peaks riigikontroll walwama ja Riigikogu ei pea mitte sarnaseid asju oma erilise kaitse alla wõtma, ei peaks sarnaseid nähtusi heaks kiitma. Kui asuda krediitide tarwitamise juure, siis näib, et siin on ilma armuta riigiraha raisatud. Kui aga tahtakse näidata, et seda mitte ei ole tehtud, siis on tööde kulueelarwed kokku seatud, ilma et aimu oleks, mida eelarwe wõi töö õieti tähendab. Inimesi, kes sellest mitte aru ei saa, peaks teatawatelt kohtadelt wabastatama ja asemele nimetatama neid, kes eelarwe tähtsusest aru saawad. Sest kuidas nimetada näituseks niisugust asja, kui öeldakse, et ühe ainukese teetüki ehitamise peale on läinud erakorraliselt 2 miljoni 700 tuhat lisakrediiti. See on peaaegu $\frac{1}{2}$ osa sellest krediidist, mida üleüldse nõuti. Ja see ei ole weel kõige imelikum juhtumine. Näituseks kui eelarwe tehakse 2 miljoni 250 tuhande peale ja wälja antakse 3 miljoni 690 tuhat, s. o. 1 miljon 440 tuhat marka rohkem, siis näeme, et ettewõte, mille peale raha wälja on antud, pea poole kallimaks on läinud. Juulikuus aga ei nähtud seda mitte ette, et töö nii palju kallimaks läheb. Mis on siis tõepoolest tehtud? Kuhu on see raha paigutatud? Kas siin ei teki arwamine selle üle, mille peale ajalehtis tihti peale tähelepanu juhatakse, et selle asemel, et otsekohesest allikast osta, lastakse ostetaw kaup mitmest käest läbi käia, mille läbi hind aina tõuseb, kuna ostjad selle pealt wahekasu teeniwad. Ühe sõnaga öelda, riigiraha maetakse lihtsalt maha. Ehk kuidas nimetada niisugust nähtust, kus öeldakse otsekõhe ilma punastamata, ilma et mingisugust wabandustki ette tuuakse. et tööhind tõusis 64 tuhande pealt 590 tuhande peale, s. o. poole miljoni peale. Kulusumma tuuakse ette, ilma tõendawate faktide nimetamata. Nagu seletuskirjast näha on, antakse raha wälja sellest hoolimata, et krediiti ei olnud. Krediidi nõudmisega oleks pidatud esinema enne, kui raha wälja antud oleks olnud. Niisuguseid asju on õige mitmeid. Kas tahtakse seda nimetada korralikuks majapidamiseks? Kas on eelarwel üleüldse mõtet.

kui wõidakse 3 kuni 4 korda rohkem välja anda, kui eelarwesse on üles wõetud ja pärast käsi lahutades ütelda: mis te tahate teha, raha on kulutatud? Ja Riigikogul ei jää muud üle, kui käed üles tõsta ja heaks kiita. Isegi Eesti demokraatlikes wabariigis ei tohiks seda lubada, waid kui on eelarwe, siis olgu, siis peetagu teda, kui mitte, siis öeldagu, et eelarwet üleüldse ei ole tarwis. Kui aga ühelt poolt ära määratakse, et ühest paragrahwist teise summe üle wiia ei tohi ja neid ainult nende ülesannete peale wõidakse tarwitada, milleks nad määratud on, siis arwan mina, et Riigikogu peab sellest ka kinni pidama. Neist motiividest välja minnes ei saa teist seisukohta wõtta kui, et see ettepanek, mis praegu on tehtud, tuleb tagasi lükata ja kui summad on välja antud, milleks õigust ei olnud, siis arwan mina, et peab nende summade tagasisaamiseks harilikku seaduslikku teed tarwitama ja need tagasi nõudma, kui äraraisatud riigi raha, sest teisiti ei saa seda nimetada. Teen ettepaneku see eelnõu tagasi lükata.

A. Jõeäär (sd.): Austatud Riigikogu liikmed. Käesolewa seadusega tahetakse vähendada erakorraliste kulude eelarwet Saaremaa raudtee ehitamiseks määratud alal 23 miljoni 500 tuhande marga wõrra. Herrad Riigikogu liikmed mäletawad, et see krediit sai määratud Riigikogu poolt Saaremaa raudtee ehitamiseks peale põhjalikka arutusi ja läbikaalumist sellekohase eriseadusega. Seaduses oli ette nähtud, et seda summat ei anta enne välja, kui ei ole omawalitsuste asutustega kokkuleppele jõutud tee eksploateerimise üle. Igatahes on põhjust oletada, et seda kokkulepet käesolewa aasta lõpuks saawutatakse ja seega wõimalik oleks seda krediiti veel käesolewal aastal tarwitada. Sellepärast oleks praegu selle krediidi eelarwest väljajätmine enneaegne. Tegelikult kujuneb asi nii, et kui see krediit nüüd saab maha kustutatud ja kuna tulewase aasta krediitide hulka teda ka ei ole üles wõetud, siis ei saa Saaremaa raudtee kordaseadmist enne 1923 aastat teostada. Et see summa eelarwesse üles on wõetud sellekohase eriseaduse põhjal, mis praegugi maksew on, siis ei oleks mitte õige krediiti maha kustutada ja sellepärast teen ma ettepaneku, et see seaduseelnõu saaks tagasi lükatud.

Aruandja K. Wirma: Rkl. J. Piiskar'il on täieline õigus pahandada

selle üle, et ei osata asju ajada. Kui eelarwe alamkommissjon tuli asja koha peal läbi waatama, siis oli esimene sõna, mis öeldi, et ametkonna wastutawad esitajad tuleksid kohtu alla anda. Selle järele tõi aga ametkond niisuguseid asju ette, et nendel kohtade peal olid materiaalsid välja weetud ja nende arwamise järele oleks siis riik suuremat kahju saanud, kui neid materiaale koha peal oleks seista lastud ja mitte ära tarwitatud ja teatawaid tagajärgi saawutatud. Kui lugeda Wabariigi Walitsuse seletuskirja selle ettepaneku juure, siis näeme, et seal kolmanda lehekülje peal on öeldud järgmist: „Et Riigikogu rahaasjanduse komisjon 1921 a. eelarwe kinnitas alles juunikuul algul, ei olnud maanteede ja sisemiste weeteede walitsusel teada, missugused tööd kinnitatakse ja kui suurte summade peale.“ Alamkommissjoni poolt juhiti ametkonna tähelepanu selle peale, et mitte selles ei seisnud asi, missugused tööd kinnitatakse selle ametkonnale Riigikogu komisjoni poolt, waid tähtis on see, missugused tööd kinnitab Wabariigi Walitsus ja ministeerium sellele ametkonnale, ja just neid ei olnud ametkond küllalt tähele pannud. Samasuguseid mittetähelepanemisi tuli ette mitte ainult suuremate paragrahwide juures, waid isegi kantselei materiaali ei olnud ametkond osanud oma eelarwega kokkukõlas muretseda. Aga pika seletuse järele selgus ikka, et ametkonnal mõnesugused wabandawad põhjused on. Riigikogu liige Piiskar eksis tingimata, tuues ette teatawat kulude wahekorda. Nimelt tõi tema ette, et krediit olla lubatud alguses 2½ miljoni ja juure oli küsitud 17 miljoni. Alguses oli aga nimelt lubatud 29 miljoni 684 tuhat. See on peatükk 6-das. Ja kui meie nüüd wõtame ministeeriumi seletuse, kus on öeldud, et palgad on märksa tõusnud, et enne on makstud 70 marka, nüüd 125 marka päewas, siis näeme, et wahe 29 miljoni ja juureküsitud 17 miljoni wahel on peaaegu samasugune, kui tähendatud päewapalkade wahekord. Ma ei tea, kust teie selle põhjenduse wõtate, mida ette kandsite. Siis edasi, sildade ehitamiseks on samuti lubatud 6.533.000 ja nüüd küsitakse juure 1.815.000. Kui nüüd ametkond wõtab wae-waks hästi higistada ja tõendusid otsida, siis teeb tema lõppude lõpuks ehk kohtus selgeks, et nad siiski riigile kasulikumaft talitasid sel juhtumisel, kui nemad koha peal materiaali muutsid sildadeks ja teedeks, selle asemel, et nad oleks lasknud neid koha peal wedeleda ja hukka minna.

nagu meie seda mitmel pool teede peal näeme. Kui sõidate näit. mööda Paide teed, siis näete liiwahunnikuid, mis juba Saksa ajal olid wälja weetud, ja neid ei ole jõutud senni tee peale laiali laotada, waid sealt wõetakse nüüd liiwa koduseks tarwituseks. Siin wõime ametkonnale ette heita, et tema ei ole küllalt tööd ära teinud. Nõnda seda asja ühest ja teisest küljest läbi kaaludes ja kõik põhjused arwesse wõttes, tuleb lõppude lõpuks otsustamise alla see küsimus, missugune osa siis nüüd kahjulikum oleks olnud, kas see otsekohene kulu, mis on 20 miljoni marka, wõi see kahju, mis oleks saadud materjaalide seismise ja hukkaminemise läbi.

Mis puutub Saaremaa raudtee kuldusse, siis komisjonis igatahes ei olnud wäljawaateid selleks, et neid krediite tänawuaasta ehk ka tulewa aasta algul ära kulutatakse. Sellepärast ei oleks otstarbekohane lisakrediite tänawu aasta eelarwe suurendamiseks lubada, sealjuures aga lahiseks jätta krediit, mida ära ei tarwitata.

Juhataja J. Kukk: Komisjoni aruandja poolt on ettepanek tehtud seaduseelnõu teedeministeeriumi 1921 a. kulude eelarwe muutmise kohta I lugemisel wastu wõtta. Ma asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Wähemus on wastu. Sellega on see seaduseelnõu I lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juure.

9. Seadus kohtuministeeriumi 1921. a. korraliste kulude eelarwe muutmise kohta I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Ehrlich:** Kohtuministeerium on Wabariigi Walitsuse kaudu esitanud seaduseelnõu kohtuministeeriumi eelarwe muutmise kohta. Kohtuministeeriumi eelarwes on nimelt aasta lõpuks ülejääki umbes 10 miljoni marga wõrra. Seal juures on aga kohtuministeeriumil mõnes peatükis eelarwes teataw puudujääk ja see puudujääk on kokku 3.217.000 mrk. Siin on esitatud seaduseelnõu, mis nendesamade peatükkide piirides ühte paragrahwi wähendab ja teist suurendab. Wähendamine on ette nähtud peajasjalikult palkades ja päewa- ja sõidurahades, peaaegu kõikides peatükkides. Eelarwet suurendada on ette pandud mitmes peatükis, kõige esiti suurendada ministeeriumi kantselei kulusid 30.000 marga

wõrra. See suurendamine on tingitud sellest, et 1921. a. kohtuministeeriumis paljake kõrgendus ette wõeti seal juures aga seda 5%, mis toetusrahaks ja arstiabiks määratud on, arwesse ei wõetud. Siis on weel ministeeriumis palju haigeksjäämisi ette tulnud, nimelt on ühel ametnikul terve perekond külgehakkawasse haigusse jäänud, nii et toetusraha ja arstiabi ettenägemata suured olid. Siis on peatükk III järele kantselei kuludeks 785.600 mrk. rohkem tarwis läinud, kui eelarwes ette nähtud, just selle tõttu, et 1920. aasta eelarwe 1. jaanuariks suluti, nagu kohtuministeerium oma seletuskirjas tähendab. See ei ole nüüd küll weel wabandaw kohtuministeeriumile kui puudujäägid on tekkinud 1920. aasta eelarwe põhjal, nimelt et seal teatud arwed tasumata jäid, sest 1921. a. eelarwe oli juulikuus arutamisel ja siis kohtuministeeriumil wõimalus oli seda parandust sisse tuua. Seda ei ole ministeerium mitte teinud ja see on tingimata tema süü. Kuid arwesse wõttes, et siin kuritarwidust ei ole, arwas rahaasjanduse komisjon, et need arwed tulewad käesolewal aastal likwideerida ministeeriumi ülejääkidest, sest nii kui nii tuleks neid summaksid tulewaaasta eelarwe arutamisel uuesti nõuda, tähele pannes, et nad uues eelarwes ette nähtud ei ole. Teised suurendamised on enam-wähem wäikesed. Siin on küll weel ette nähtud wiimases peatükis kriminaal-politsei osakonnas suurem ülekulutus sõidu abinõudes. See ülekulutus on, nagu ministeerium seletab, jällegi selle tõttu juhtunud, et 1. jaanuariks krediitid kinni pandi. Rahaasjanduse komisjon leidis, et kohtuministeeriumil siin, nii ütelda, mingisugust kuritahtlikkust ei olnud kuigi tal oma jagu süüd sel alal on ja arwas siiski wõimaluse olewat tähendud krediiti wastu wõtta. Need ülekulutused ei ole tekkinud ametnikkude lohakusest wõi kuritarwitustest. Ministeerium oleks aga pidanud neid 1921. a. eelarwesse selle arutamise korral sisse wiima. Rahaasjanduse komisjoni nimel panen ma ette seda seaduseelnõu I lugemisel wastu wõtta.

K. Wirma (sd.): Eelmise seaduseelnõu juures juhtis rkl. Piiskar tähelepanu eelarwes mittelubatud summade tarwitamise peale, mida mina ka ei salganud. Kui meie nüüd praegu kohtuministeeriumi lisa-eelarwe wõtame, siis on minul küll niisugune tundmus, et ka siin on selles asjas patustatud. Mina arwan, et iseäranis kohtuministeerium peaks niisugusest patust

puhas olema. Kuid kui meie, näituseks, wõtame käesolewa krediidi nõudmise kantselei kuludeks ja eelarwest järele waatame kui palju selleks waremalt lubatud oli, siis seda wiimast 12 peale jagades, tähendab, kuude wiisi wõttes, leiame, et praegu nõutud summa 785.060 marka umbes weerand aasta jagu välja teeb. Praegu on meil detsembrikuu keskpaik ja arwatawasti on siis oktoobri- ja nowembrikuudes kantselei materjaali peale juba kulusid tehtud, ilma et selleks seaduslikku alust oleks olnud. Tähendab, et on tehtud kulusid, mida eelarwes mitte ette nähtud ei ole. Seal kohapeal seletati, et arwed pole weel välja makstud, et wormilikult ei ole ametkond weel niipalju kulutanud, et loodetakse täiendawa krediidi saamise peale jne. Kuid sisuliselt on asi ikka seesama, mis sildade ja teede ehitamise juures oli.

Meie peame üttelema, et ükski ametkond ei tohi enesele enam niisugust wabadust lubada, kulude tegemise asjus, ja kohtuministeeriumi juures tuleb seda iseäranis alla kriipsutada.

Juhataja J. Kuk: Ma panen komisjoni ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wähemus on wastu. Sellega on see seaduseelnõu I lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juure.

10. Seadus tollide ja teiste sisse- ja väljawaomaksude kohta I lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **A. Ehrlich:** Seadus tollide ja teiste sisse- ja väljawaomaksude kohta lõpeb 31. dets. 1921. a. See tähtaeg on meil warsti käes, ja Wabariigi Walitsus ei ole senni suutnud unsi tollitariife mitte välja töötada ja seda Riigikogule arutamiseks ette panna, kuigi sellele tööle juba asutud on. Sellepärast teeb rahaasjanduse komisjon ettepaneku praeguse seaduse kestwust tolli ja teiste sisse- ja väljawaomaksude kohta pikendada, kunni selle ajani, mil sisse- ja väljawaomaksu tariifid Riigikogu poolt maksuma pannakse. Rahaasjanduse komisjoni nimel teen sellekohase ettepaneku.

(Juhataja kohale asub abiesimees **K. Wirma**.)

Juhataja K. Wirma: Panen komisjoni ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu on vähemus —

sellega on komisjoni ettepanek wastu wõetud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juure.

11. Seadus siseministeeriumile 500.000 m. suuruse krediidi määramise kohta Riigikogu esimehe korteri sisseseade täiendamiseks I lugemisel. Rahaasjanduse komisjoni aruandja **O. Amberg:** See seaduseelnõu näeb ette siseministeeriumile 500.000 m. suuruse krediidi

määramist Riigikogu esimehe korteri sisseseade täiendamiseks. Omal ajal oli Riigikogu esimehe, wälisministri ja riigiwanema korteri sisseseadeks määratud 2.500.000 marka. Sellest on ära tarwitatud 300.000 marka wälisministri korteri, 1 miljon Riigikogu esimehe korteri, 1.200.000 m. riigiwanema korteri sisseseade peale ja sellega on siis ka eelarwes ettenähtud summa kõik välja antud. Kuid Riigikogu esimehe korteri üksikud toad ei ole weel täitsa korras, seal puuduwad lambid, kardinad ja ka osa mööblit. Kõige nende puuduwate asjade muretsemiseks läheb käesolewa eelarwe järele 500.000 marka. Rahaasjanduse komisjon waatas asja läbi, leidis et see krediit tarwilik on ja rahaasjanduse komisjoni nimel teen ma Riigikogule ettepaneku seda seaduseelnõu I lugemisel wastu wõtta.

J. Soans (kom.): Ma teen ettepaneku seda seaduseelnõu tagasi lükata ja teda mitte enne Riigikogu päewakorda wõtta, kui töötatöölised on abiraha määratud.

Juhataja K. Wirma: Ma panen rkl. Amberg'i poolt komisjoni nimel tehtud ettepaneku hääletamisele ja hääletamise tagajärgedest wõiwad Riigikogu liikmed ise wastawa järelduse rkl. Soans'i ettepaneku kohta teha. (Hääletatakse.) Wastu on vähemus. Sellega on seaduseelnõu I lugemisel wastu wõetud.

12. Seadus 1922 a. eelarwe-summade tarwitamise kohta kunni 1922. a. eelarwe kinnitamiseni II lugemisel. Et 10 päewakorrapunkti kohta aruandjat kohal ei ole, siis wõib arutuse alla wõtta 12 päewakorrapunkti, mille aruandja kohal on. See on nimelt — seadus 1922. aasta eelarwe-summade tarwitamise kohta kunni 1922. a. eelarwe kinnitamiseni.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **O. Strandman** (loeb): Seadus 1922. a. eelarve-summade tarvitamise kohta kunni 1922. a. eelarve kinnitamiseni.

Juhataja **K. Wirma**: Ma panen pealkirja hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda, — sellega on seaduse pealkiri wastu wõetud.

Aruandja **O. Strandman** (loeb): § 1. Kunni 1922. a. eelarve kinnitamiseni Riigikogu poolt on riigikassa peawalitsusel õigus rahaministri korraldusel awada eelkrediite ministereümidele ja teistele wabariigi keskasutustele:

a) nende korralise eelarwe arwel iga kuu kohta üks kaheteistkümnendik osa 1921. a. korralise eelarwe summadest, mis ära tarwitatud wõib saada 1921. a. paragrahwide ja punktide piirides, kuid mitte suuremal määral, kui iga kuu kohta $\frac{1}{12}$ osa 1922. a. eelarwe eelnõus sisuliselt wastawates paragrahwides ja punktides ette nähtud;

b) nende erakorralise eelarwe arwel iga kuu kohta üks kaheteistkümnendik osa 1921. a. erakorralise eelarwe summadest, wälja arwatud seda liiki wäljaminekud, mis 1922. a. eelarwe eelnõus ette nähtud ei ole, ja operatsiooni fondid.

Juhataja **K. Wirma**: Panen § 1 hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda — sellega on § 1 wastu wõetud.

Aruandja **O. Strandman** (loeb): § 2. See seadus hakkab maksma 1. jaanuarist 1922. a.

Juhataja **K. Wirma**: Panen § 2 hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda — sellega on § 2 wastu wõetud ja terwe see seaduseelnõu II lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb 10. päewakorra-punkti juure.

13. Seadus riigi Rahaasjanduse komisjoni aruandja A. Jürman: ja erakorralise eelarwe suurendamise kohta põllutöö- ja kaubandus-tööstus-ministeeriumi keskasutuste eelarwe suurendamise asjus 577.800 marga wõrra

päewa- ja söidurahade arwel läbi. See suurendus on seaduslikult tõesti põhjendatud. Metsade peawalitsuse poolt on 29.274.900 marka eelarwe suurendust palutud, sellepärast, et möödaläinud aasta eelarwes on metsekondade ametnikkude palkades eksitus tulnud, miseguse eksituse tagajärjel on vähem palkasid üles wõetud, kui see tõelikult olemas. (J. Piiskar (is.): Wäga ilusad eksitused!)

(Juhataja kohale asub esimees **J. Kukk**.)

Aruandja **A. Jürman**: Sellega oleks põllutööministeeriumi eelarwe suurendus kokku 29.852.700 marka. Rahaasjanduse komisjon otsustas seda suurendust Riigikogule ette panna. Peale selle on ettepanek kaubandus-tööstusministeeriumi alal lootside ja tuleornide osakonna eelarwet suurendada 11.067.700 marga wõrra. Seda küsimust põhjalikumalt läbi arutades leidis rahaasjanduse komisjon, et see osakond ei tööta mitte korralikult. Kui käesolewa aasta eelarwe-komisjon eelarwet läbi waatas, siis ei saadud sealt selget pilti tarwiliste wäljaminekute kohta, puudus ülewaatlik arwepidamine. Peale eelarwe wastuwõtmist on selgunud, et see osakond summasid wajab, mida eelarwe arutamise korral arwesse oleks pidanud wõetama, mida aga mitte ei tehtud. Tähele pannes seda puudulikkust, mis osakonna asjaajamises walitseb, ei leidnud rahaasjanduse komisjon mitte wõimalust temale palutud suurendust erakorralisel teel lubada. See asi wõib uuesti üles wõetud saada ja kui küllalt põhjendatud andmeid leidub, wõib 1922. a. eelarwe-komisjon seda Riigikogule kinnitamiseks ette panna. Kaubandus-tööstusministeeriumi teine krediidi suurendamise nõudmine on mereasjanduse ehitusosakonnale 2.000.000 marga wõrra, mis töö abinõude parandamise peale läheks. Komisjon leidis selle suurenduse põhjendatud olewat. Ettekantud motiivide põhjal teen ettepaneku seda seaduseelnõu rahaasjanduse komisjoni poolt ettepanõud kujul I lugemisel wastu wõtta.

Juhataja **J. Kukk**: Ma panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda. Sellega on seaduseelnõu I lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb 11. päewakorra-punkti juure.

14. Seadus Riigikogu Rahaasjan-
1921. a. eelarwe muu- duse komis-
datuste kohta II lu- joni aruand-
gemisel. ja **K. Wirma**

(loeb): Seadus Riigikogu 1921. a. eelarwe muudatuste kohta.

Juhataja **J. Kukk**: Panen pealkirja hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda, — sellega on pealkiri wastu wõetud.

Aruandja **K. Wirma** (loeb): Muuta Riigikogu 1921. a. kulude eelarwet järgmiselt:

Wähendada:

Peatükk I § 1. 768.265 marga wõrra.

Suurendada:

Peatükk I § 4. 218.265 marga wõrra.

„ II § 3. 520.000 „ „

„ „ § 8. 30.000 „ „

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Wastu ei olda — seega on seaduseelnõu II lugemisel wastu wõetud.

Riigikogu läheb 13. päewakorra-punkti juure üle.

15. Seadus omawalit- Rahaasjan-
suste heaks nende duse komis-
1921. a. puudujääkide joni aruandja
katmiseks wõetawate **A. Jürman** (loeb):
maksude kohta II lu- Seadus omawalit-
gemisel. suste heaks nende

1921. a. puudujääkide katmiseks wõetawate maksude kohta.

Juhataja **J. Kukk**: (Hääletatakse.) Wastu ei olda — sellega on pealkiri wastu wõetud.

Aruandja **A. Jürman** (loeb): § 1. Omawalitsuse asutustele antakse õigus 1921. a. puudujääkide katmiseks maksusid wõtta:

a) Linna ja alewi omawalitsustele ühekordset maksu kas kunni 20% suuruses igalt tulumaksu maksjalt, tema 1921. a. tulumaksu määrast, wälja arwatud Tallinna linn, wõi isiklikku maksu, kunni 250 margani iga isiku pealt, kes linna ja alewi piirides 1920. a. tulumaksu maksjate nimekirja üles on wõetud.

b) Maakonna omawalitsustele ühekordset maksu kunni 20% suuruses igalt tulumaksu maksjalt, tema 1921. a. tulumaksu määrast, wõi isiklikku maksu kunni 400 margani iga isiku pealt, kes 1921. a. waldade piirides isikumaksu maksawad.

c) Walla omawalitsustele täiendawalt isikumaksu kunni 500 margani isiku pealt.

J. Tiks (is.): Käesolew seadus ei ole wastuwõetaw ja nimelt järgmistel põhjustel. Siin on esimesele kohale tõstetud isikumaks, mis on koormaw töölistele ja paljudele wäikese palga saajatele, lihtsalt wõimatu täita. Sellepärast teen ettepaneku § 1 redigeerida järgmiselt: „Linna, alewi, maakonna ja walla omawalitsustele, wälja arwatud Tallinna linn, antakse õigus 1921. a. puudujääkide katmiseks wõtta ühekordset maksu: a) igalt tulumaksu maksjalt kunni 10% tema 1921. a. tulumaksu määrast, b) kunni 20% 1921. a. liikumata waranduse maksu määrast.“

A. Jõeäär (sd.): Austatud Riigikogu liikmed! Mina ei hakka oma ettepaneku põhjendusi, mida minewal korral ette tõin, siin pikemalt kordama. Tähtsana lühidalt, et siin on küsimus selles, kas isiku wõi mõni muu maks kohasem on. Herra rahaminister tähendas, et isikumaks halb olla, kuid liikumata waranduse maks olla weel halwem. Selle arwamisega ei saa muidugi ühineda. Kuigi wiimane täiesti õiglane ei ole, on ta siiski wastuwõetawam kui isikumaks. Kahest pahest tuleb walida see, mis wäiksem. Teen ettepaneku § 1 redigeerida järgmiselt: „Omawalitsuse asutustele antakse õigus 1921. a. puudujääkide katmiseks maksusid wõtta: a) linna ja alewi omawalitsustele, wälja arwatud Tallinna linn, ühekordset maksu kunni 30% suuruses igalt tulumaksu maksjalt tema 1921. a. tulumaksu määrast; b) maakonna omawalitsustele ühekordset maksu kunni 20% suuruses igalt tulumaksu maksjalt, wälja arwatud alewites, tema 1921. a. tulumaksu määrast ja täiendawat liikumata waranduse maksu kunni 25% selle maksu kogusummast; c) walla omawalitsustele ühekordset maksu kunni 10% suuruses igalt tulumaksu maksjalt, tema 1921. a. tulumaksu määrast ja täiendawat liikumata waranduse maksu kunni 15% selle maksu kogusummast.“

Aruandja **A. Jürman**: Komisjoni nimel ei saa ma tehtud parandustega ühineda. Liikumata waranduse maks oli komisjonis arutamisel ja seal tuldi otsusele, et liikumata waranduse maks sel määral suurendada, nagu ette pannakse, kuidagi ei saa. Parandustest on wälja jäetud isikumaks, tõendades, et seda kusa-gil maal ei wõeta. Tuletan siiski meele, et Prantsusmaal wõeti 1912. a. isikumaksu

maamaksuga ühesuguses suuruses ja nimelt 266 miljoni franki. Mis puutub maamaksusse meil, siis näeme, et see on aast-aastalt märksa tõusnud. 1919. a. wõeti meil maamaksu 14,5 miljoni; 1920. aastal juba 44 miljoni; 1921. a. on maamaks suurenenud 150 miljoni, mis poole riigi tulumaksu-summast välja teeb. Kui veel arwesse wõtta, et maa hindamised meil wananenud on, mispärast maksude määramist õiglaselt läbi wiia ei saa ja peale maamaksu muidki maksusid põllumeestel kanda on, siis mõjuwad juba nüüd maksud wäga raskelt nende maksjate peale ja sellepärast ei leia ma wõimaliku komisjoni nimel tehtud parandustega ühineda ja teen ettepaneku § 1 muutmata kujul wastu wõtta.

Juhataja J. Kuk: Ma panen ettepanekud hääletamisele nende sissetuleku järjekorras ja kõige pealt rkl. herra Tiks'i ettepaneku, mis järgmiselt kõlab: „Linna, alewi, maakonna ja walla omawalitsustele, välja arwatud Tallinna linn, antakse õigus 1921. a. puudujääkide katmiseks wõtta ühekordset maksu: a) igalt tulumaksu maksjalt kunni 10% tema 1921. a. tulumaksu määrast, b) kunni 20% 1921. a. liikumata waranduse maksu määrast.“

(Hääletatakse.) Et enamus wastu on, siis on rahwaesitaja Tiks'i parandus tagasi lükatud.

Järgmisena panen hääletamisele rkl. herra Jõeäär'e paranduse, mis järgmiselt kõlab: „Omawalitsuse asutustele antakse õigus 1921. a. puudujääkide katmiseks maksusid wõtta: a) linna ja alewi omawalitsustele, välja arwatud Tallinna linn, ühekordset maksu kunni 30% suuruses igalt tulumaksu maksjalt tema 1921. a. tulumaksu määrast; b) maakonna omawalitsustele ühekordset maksu kunni 20% suuruses igalt tulumaksu maksjalt, välja arwatud alewites, tema 1921. a. tulumaksu määrast ja täiendawat liikumata waranduse maksu kunni 25% selle maksu kogusummast; c) walla omawalitsustele ühekordset maksu kunni 10% suuruses igalt tulumaksu maksjalt, tema 1921. a. tulumaksu määrast ja täiendawat liikumata waranduste maksu kunni 15% selle maksu kogusummast.“

(Hääletatakse.) Enamus on wastu — sellega on rahwasaadik herra Jõeäär'e parandus tagasi lükatud. Panen hääletamisele § 1 komisjoni redaktsioonis. (Hääletatakse.) Wähemus on wastu —

sellega on § 1 komisjoni redaktsioonis wastu wõetud.

Aruandja A. Jürman (loeb): § 2. Maksuinspektorid kohustatakse nende käes olewaid andmeid omawalitsustele, wiimaste nõudmisel, tarwitada andma selles seaduses ettenähtud maksu wõtmiseks.

Juhataja J. Kuk: Ma panen § 2 hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda — sellega on § 2 wastu wõetud.

Aruandja A. Jürman (loeb): § 3. Käesolewas seaduses ettenähtud maksumäärade piirides jääb wastawatele omawalitsuste wolikogudele wõi nõukogudele õigus kumbagi nimetatud maksudest kas täieliselt ehk osaliselt ja ka koos määrata ja isikumaksu määramisel isiku maksu wõime kohaselt maksumäära liigitada. Niisama jääb maksude tähtpäewade kindlaksmääramine, maksude sissenõudmine, vähendamine ja maksust wabastamine wastawate wolikogude ja nõukogude otsustada ja korraldada. Maks, mis tähtpäewaks ära tasutud ei ole, loetakse maksuwõlaks, mis 1% lisandusega kuus sisse nõutakse.

A. Jõeäär (sd.): Kuna Riigikogu enamus on põhimõtte poolt, et isikumaksu tuleb wõtta, siis tuleks seda isikumaksu wõtmist kitsendada selles mõttes, nagu herra rahaminister siin kõneles. Selle jaoks panen mina ette täiendada § 3-dat järgmise märkusega: „Isikumaksu ei wõi määrata neile, kes 1921. a. tulumaksust wabad.“

Juhataja J. Kuk: Lõpusõna on aruandjal.

Aruandja A. Jürman: § 1-ses näeme meie, et isikumaksu määramise õigus on antud linna ja alewi omawalitsustele ja on ka öeldud, et isikumaksu wõetakse ainult neilt, kes tulumaksu nimekirjas sisse kantud. B osas on veel öeldud, et isikumaksu wõetakse igalt ühelt, kes 1921. a. waldade piirides isikumaksu maksawad. Seal on jäetud wallanõukogu hooleks isikumaksu määramine ja isikute maksjate nimekirja üleswõtmine. Kui meie nüüd wõtaksime § 3 juure wastu ettepanekud märkuse, siis käiks see risti § 1-sele wastu ja selle poolt ei saa mina komisjoni nimel mitte olla.

Juhataja J. Kuk: Et komisjoni aruandja ei leia wõimaliku olewat rahwa-

saadik Jõeäär'e parandusega ühineda, siis panen selle paranduse lahus hääletamisele. (Hääletatakse.) Suur enamus on vastu — sellega on rahwasaadik Jõeäär'e parandus tagasi lükatud. Panen nüüd § 3 komisjoni poolt ettepannud kujul hääletamisele. (Hääletatakse.) Wähemus on vastu — sellega on § 3 vastu wõetud.

Aruandja A. Jürman (loeb): § 4. Kaebused käesolewas seaduses ettenähtud maksude asjas antakse administratiivkohtu korras wastawale kohtule kahe nädala jooksul otsuse teadaandmise päewast arwates.

Juhataja J. Kukk: Panen § 4 hääletamisele. (Hääletatakse.) Wähemus on vastu — sellega on § 4 vastu wõetud. Sõna on aruandjal.

Aruandja A. Jürman (loeb): § 5. Maksuwõlad nõutakse sisse wastuwaidlemata korras, alustel, mis riigiasuluste wastuwaidlemata nõudmiste ja maksukohustuste täitmiseks kindlaks määratud.

Juhataja J. Kukk: Panen § 5 hääletamisele. (Hääletatakse.) Wähemus on vastu — sellega on § 5 vastu wõetud.

Chr. Arro (põl.): Põllumeeste rühm hääletas käesolewa seaduse I lugemisel wastuwõtmise poolt, et II lugemisel parandusi seadusesse sisse wiia. Nüüd on see seadus ka II lugemisel läbi ja meie rühm paneb ette üht uut paragrahwi sellele seadusele juure wõtta. See paragrahw kõlaks järgmiselt: „§ 6. Omawalitsuse wolikogudele ja nõukogudele antakse õigus ametnikkude ja õpetajate palkasid, kellele nad palka maksta kohustatud, korraldada ja kindlaks määrata.

Märkus: Wastawad eriseadused kaotawad oma makswuse niiwõrra, kui nad käesolewa seadusega kokkukõlas ei ole.“

Põhjendame oma ettepanekut järgmiselt: kui niisugust paragrahwi käesolewas seaduses mitte ei leita wõimaliku olewat vastu wõtta, siis on ju ette näha, et mitte ainult käesolewal aastal ei esineta lisamaksu wõtmise seadusega, waid see saab korduma ka järgmistel aastatel, sest ei ole mingit wiisi ja abinõu ette näha, et tulewal aastal meie maakonna omawalitsused wõiksid oma eelarwetega wälja tulla. Teiseks tuleb arwesse wõtta, et kõigis meie

wabariigi maakondades ei ole warandusline seisukord kaugeltki ühesugune. Kui keskkohas ära määratakse ametnikkude ja õpetajate palgad ja kui koha peal nende maksude sissewõtmiseks puuduwad wastawad wõimalused olukorra tõttu, siis on see teatawates maakondades wäga raske, kuna ka mõnes maakonnas jälle mitte nii raske ei ole. Sellepärast leiab Põllumeeste rühm, et tulewikus niisugust ebaloomulikku nähtust ära hoida, wäga tarwiliku olewat, et Riigikogu ettepannud paragrahwi vastu wõtaks ja selle seadusele juure lisaks. Siis on wõimalus maakondades lähemas tulewikus jõu kohaselt eelarweid kokkukõlasse wiia.

Aruandja A. Jürman: Komisjoni ei ole see paragrahw arutusel olnud ja sellepärast ei saa ma komisjoni nimel sellega ühineda. Aga isiklikult ühinen sellega.

Juhataja J. Kukk: Panen rkl. Arro poolt ettepannud lisa paragrahwi hääletamisele. (Hääletatakse.) See § on 24 häälega 21 vastu vastu wõetud.

Aruandja A. Jürman: Mitte komisjoni nimel, waid isiklikult teeks ma ettepaneku juure lisada § 7: „See seadus hakkab maksta tema wastuwõtmisega.“

Juhataja J. Kukk: Sõna ei soowita. Panen ta hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu on vähemus. Sellega on see paragrahw ja ühes sellega terve see seadus II lugemisel vastu wõetud.

16. Koosoleku Järgmine päewakorralõpetamine ja punkt on seadus põllutööjärgmise koosoleku aja kohta. (Hüüded paremalt poolt: Lõpetada.) Ettepanek on tehtud koosolekut lõpetada. Sõna ei soowita. Panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda. Sellega on otsustatud koosolek lõpetada. Kas tehtakse ettepanekuid järgmise koosoleku aja kohta? (Hüüded: Juhatus hooleks.) On ettepanek tehtud järgmise koosoleku määramist juhatus hooleks jätta. Wastu ei wajeldada — sellega on järgmise koosoleku määramine juhatus hooleks jäetud. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 6.30 min.

Algkirjale alla kirjutanud: Riigikogu esimees **Joh. Kukk**,

Abiesimees **K. Wirma**.

Sekretäär **A. Tupits**.

